

УДК 622.323

МОЇ КНИГИ

Р.С.Яремійчук

*Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу;
76019, Україна, м. Івано-Франківськ, вул. Карпатська, 15;
e-mail: public@nung.edu.ua*

Представлено авторську розповідь про роботу над монографіями, присвяченими нафтогазовій справі, підручниками, які увібрали досвід світової нафтогазової науки, словниками, що утверджують українську технічну термінологію.

Ключові слова: *монографія, підручник, словник, нафтогазова справа, технічна термінологія*

Мої книги

У моєму бібліографічному переліку налічується 52 назви книг, шістнадцять з них вийшли до 1994 року російською мовою у типографіях Москви, Ленінграда, Києва, Львова. Після цього опубліковано 26 книг українською мовою та 10 російською. Тобто рівно половина книг написано рідною мовою. Сюди не увійшли конспекти лекцій, методичні розробки, неа тут і книги "Друковане слово Прикарпаття", хоча і передмова, і її укладання здійснено мною.

У радянські часи видати будь-яку професійну книгу українською мовою для нафтовиків-газовиків було майже неможливо, тому мої монографії були викладені російською. Написані вони у співавторстві з моїми учнями (Райхертом Л.А., Семаком Г.Г.) або однопумцями (Качмаром Ю.Д.). Ці книги не втратили своєї актуальності і нині. Наприклад, у французькому виданні "Механіка гірських порід" Париж (1991р.) перекладено один розділ монографії "Усталостная прочность стенок скважин"(Москва, 1972); фотографії стінок свердловин з книги "Обеспечение надежности и качество стволов глубоких скважин" (у співавторстві з Семаком Г.Г.) (Москва, 1982) передруковувалися у США та Росії, а механізм утворення уступів у стінках свердловин повністю підтвердився, і ці дані лягли в основу створення ексцентричних центраторів-калібраторів стовбура свердловини (Саврей С.Я.). Узагальнення техніки і технології буріння стовбурів свердловин великого діаметра (Москва, 1876; співавтор Л.А.Райхерт) багато років використовувались, як інженерами-практиками, так і студентами під час виконання дипломних проектів з буріння свердловин.

Коли рукопис книги (у співавторстві з Г.Г. Семаком) потрапив на рецензування до Ворожбитова М.І., мого одногрупника зі Львова, то після ознайомлення з ним Марат зателефонував мені і сказав, що Семак є видатним дослідником.

Щоправда, видати книги у ті, радянські часи було значно легше. Треба було лише підготувати рукопис, надіслати його до видавництва

(як правило "Недра" у Москві) і після отримання двох чи трьох рецензій книга надходила до друку, а автор зобов'язувався лише допомогти з реалізацією книги через мережу магазинів "Технічна книга" або через виробничі організації.

Цікавий казус трапився з книгою "Усталостная прочность стенок скважин" Магазины замовили лише 800, а видавництво випустило, 1,5 тисячі примірників. Тож я написав листа своєму товаришеві Нікітіну Б.О., що працював керівником бурового треста на Сахаліні, з проханням допомогти реалізувати ці книги. Борис Нікітін замовив аж 600 примірників книги, а коли виявилось, що книга швидко розійшлася, і її уже не можливо було придбати у магазинах, я написав листа Нікітіну з проханням вернути видавництву якусь частину цих книг, на що Борис, сміючись, сказав, що цього він зробити не зможе, бо він розпорядився видати ці книги бурильникам, помічникам бурильників, дизелістам, а вони викинули, не читаючи, ці книги у Охотське море.

Часу для написання книг завжди бракувало. Так, було видано книгу "Бурение сверхглубокой скважины №1 Шевченко". Авторів цієї книги було чимало, а написали її я і В.Ф. Жданков. Нещодавно я взяв до рук цю книгу (що була надрукована у Києві видавництвом "Техніка" в 1975 році) і прийшов до висновку, що у ній зафіксовано великий досвід буріння першої в СРСР надглибокої свердловини, яку було пробурено до 7522 метрів.

Час робить своє – без цієї книги тепер годі собі уявити, які перешкоди довелося долати буровій бригаді Ореста Жарского, який, як німець, або як сучасний супервайзер, точно дотримувався проектних рішень, нормативів, правил і це дозволило йому без аварії, без виходу з ладу бурового обладнання спорудити цю свердловину.

Щодо книги, написаної разом з Семаком, запам'ятався такий епізод. У липні я отримав у Москві, після редагування рукопис з багатьма правками редакторки Людмили Маклакової. Щоб не зірвати графік видання книги редакція попросила переглянути рукопис і повернути до Москви через десять днів. Уранці наступного дня я вилітав літаком з Москви до Івано-Франківська, проте з якихось причин рейс не відправляли, переносючи виліт щодві години. Я сидів в аеропорту Внуково та вичитував, сторінку за сторінкою, вносячи ті чи інші виправлення або погоджуючись з редактором. Час минав швидко, вже і день скінчився, настав вечір. До одинадцятої ночі я рукопис вичитав. Хоча уже оголосили посадку на літак, але я цим рейсом не повернувся додому – я здав авіаквиток, пересидів до ранку в аеропорту, і на превелике здивування редакторки вранці віддав їй вичитаний рукопис.

Я і до сьогодні вважаю що це одна з найважливіших книг, до написання і видання якої я був причетний.

У 1982 році вийшла наша з Ю. Качмаром монографія "Вскрытие продуктивных горизонтов и освоение скважин" (Львів). Ця книга також є для мене дуже дорогою, бо у ній – велика частина моєї докторської дисертації. Вона також швидко розійшлася через книжкові магазини. В середині 90-тих років минулого століття я був на прийомі у генерального директора "Росбургазу" Вехірева, брата Рема Вехірева, тодішнього

керівника "Газпрому". Це була моя перша зустріч з цим відомим в Росії буровиком. На моє здивування він сказав, що знає про мене і навіть користується моїми книгами. Він підійшов до книжкової полиці і показав мені ксероксну копію нашої з Юрком Качмаром книги, бо дістати оригінал книги він з якихось причин не зміг.

Всі книги старіють, проте книги, про які я тут пишу, практично не втратили своєї актуальності і сьогодні.

Цікавою була підготовка рукопису книги "Бурение скважин большого диаметра".

Після захисту Л.Райхером дисертації я одного разу запропонував Людвігу сісти за рукопис книги. Я жив у Франківську, а він – у Долині, то зібратись з ним до купи і працювати по декілька годин над рукописом нам не виходило. Моя пропозиція звелась до того, що нам слід узяти двотижневу відпустку, поїхати до Яремча, і там, без перешкод, попрацювати над книгою. На дворі – сніжна, досить сувора зима. Ми вставали о шостій ранку, а вже о пів на восьму сиділи за столом, працюючи над нашими чернетками з ножицями та клеєм (метод "рекле"- "режем"- "клеим"). Ми обговорювали текст кожного книжного параграфу, потім монтували текст. І ця робота продовжувалась до 14⁰⁰ години дня, без їжі і, здається, навіть без чаю.

Після другої години пополудні ми йшли обідати, випивали, деколи, пиво, а коли – чарку-дві горілки, бродили стежками до вечора, плануючи роботу на наступний день, потім йшли танцювати з дівчатами туристичних груп. Але о 23-ій ми вже спали. За 12 днів рукопис був готовий. Ми повернулись додому, дали машиністам друкувати рукопис і, здається, через місяць рукопис книги відвезли до Москви.

Я завжди, у будь-якій роботі, дотримувався принципу: взявся за роботу – не відкладай її на завтра, бо якщо відкладеш до "грецьких календ", то її ніколи не завершиш.

Це лише деякі примітки про роботу над книгами. Та була і основна робота, що вимагала часу, відволікала від творчої. Якби тоді ж я не привчив себе працювати на межі своїх можливостей, то напевно б цих книг ніколи і не написав.

У ті 80-і роки було видатні чотири книги-брошури, де описувались нові технології освоєння свердловин із використанням струминних апаратів. Ніщо з цих книг не застаріло. І, публікуючи уже після 2000 року нові книги – довідники чи підручники, – я передрукував ці матеріали. Вони є немов інструкціями до використання цих технологій, що і до нині з успіхом застосовуються на практиці в Україні, Росії і у інших країнах світу. До того, я вважаю, що найближчими роками застосування цих технологій буде ще ширшим. У 2007 році Інститут надтвердих матеріалів ім. В.М. Бакуля НАНУ включив мене за ці роботи до авторського колективу на здобуття Державної премії в галузі науки і техніки. І ми цю премію здобули.

А рік перед тим Російська академія природничих наук нагородила мене срібною медаллю ім. В. Вернадського за ці ж роботи з такою мотивацією: "За выдающиеся научные достижения и большой вклад в развитие России"

Я намагаюся перелічити книги, що вийшли у світ після 1992 року, і часто збиваюся з ліку. Щорічно випускалося більше двох повномасштабних книг. Як це вдалося зробити – я сьогодні не збагну. Все ж таки, мабуть тому, що мені вдавалось залучати до роботи різних авторів з Франківська, Києва, Москви, Краснодару і навіть із США. Крім того, я одночасно започатковував декілька книжкових проєктів, і у мене на столі часом лежали фрагменти декількох книг. Я безперервно шукав спонсорів, які б оплатили їх видання. Бог мені дарував і помічників, які набирали комп'ютерний текст моїх книг, повіривши в те, що мені вдасться оплатити їхню працю.

Про написання та видання кожної книги зокрема можна написати ессе. Ця робота закарбувалася у пам'яті.

Практично перший український підручник (чи навчальний посібник) з грифом Міністерства освіти і науки України "Освоєння та дослідження свердловин" вийшов друком до літа 1994 року. Ідея його написання належала моєму колишньому аспірантові доценту Возному В.Р. Це співпало з, можлива найтяжчим та найскладнішим періодом моєї роботи в інституті нафти і газу – факультет підвищення кваліфікації змінив за наказом ректора Тарасова Б.Г. свою назву, а у зміненій назві факультету мені вже місця декана не знайшлося. Деканом призначили доцента Василечка В.П. Кафедра при цьому ж факультеті була розформована. На випускних кафедрах "буріння свердловин" та "розробка нафтових та газових родовищ" місця мені теж не знайшлося.

Тож вихід було знайдено – мені дають на рік творчу відпустку для написання рукопису цього підручника. Помічників у мене не стало. Грошей на видання книги також не було, як не було і робочого приміщення. Навіть мою велику технічну нафтогазову бібліотеку, яку я збирав впродовж тридцяти років, під надуманим приводом розлитої ртуті у корпусі по вулиці Лепкого спочатку закрили, забивши двері мого кабінету великими цвяхами, а пізніше хтось із моїх "друзів" розпорядився здати всі книги (а їх було більше 800-т) на макулатуру. За цими книгами я шкодую і донині, бо їх збирав ще з студентських часів, до того ж, там був двотомник монографії М.С Тимофєєва "Нефть и море" з подарунковим надписом та побажаннями, щоб я долучився до освоєння нафтогазових ресурсів морів та океанів. Тимофєєв М.С. мов би наперед визначив мою долю, яка привела мене до створення кафедри, а пізніше – факультету морських нафтогазових технологій.

Ми з Василем Возним працювали над рукописом майже рік, і завершили його під Новий рік 1994 року. 31 грудня ми покинули свій інститут о 23-ій годині ночі, щоб 1 січня 2004 року відвезти рукопис до Львова. Гроші на видання цієї книги дав Борис Богуславський, з яким випадково звела мене доля теж у 1993 році. Ця книга уже навесні 1994 року розійшлася вмиль, Ми розсилали своїм коштом окремі примірники в Росію (Москву, Нижньовартовськ, Сургут) та по Україні, роздавали викладачам та студентам нашого інституту.

Я не зупинятимусь на всіх написаних та виданих книгах, але про деякі таки варто згадати. Так "Довідник з нафтогазової справи" під загальною редакцією В.С Бойка, Р.М. Кондрата і моєю, писався тридцяти

сімома спеціалістами. Гроші на його видання ми випрошували в Комітеті з нафтової та газової промисловості, в "Укрнафті" – до настання гіперінфляції наприкінці 1995 року. Ця потужна книга, якою і досі користуються студенти, викладачі та інженери, була теж видана в нечувано короткі терміни. І – головне – видано якісно, доброю українською мовою.

Потім "пішов" "Англо-український нафтогазовий словник", який і до нині, на мій погляд, є інтегральним в широкому нафтогазовому полі. Ця робота виконувалась мною і Середницьким Л.М. (з Києва). Робота мала "човниковий характер" – я надсилав йому свої напрацювання, а він доповнював своїми. І так, крок за кроком, буква за буквою з'явився цей рукопис. Оплатити його видавництво обіцяв "Укргазпром", проте отримати від них кошти виявилось дуже важко. Якось на конференції Української нафтогазової академії в Полтаві я познайомився з президентом ВР Експлорейшн Джимом Брауном, який і перерахував видавництву у Києві частину необхідних коштів.

Цей словник (1998 рік), "Довідник з нафтогазової справи" (1996), три підручники з морських нафтогазових споруд, підручник "Освоєння та дослідження свердловин", а також навчальний посібник 1996 року "Освоєння свердловин" (Яремійчук Р.С., Качмар Ю.Д.) "зламали кригу" – українська технічна нафтогазова термінологія утвердилася. У нашому університеті почали видавати одну по одній книги-підручники, навчальні посібники, монографії. Я гадаю, що це той випадок, коли у написанні та видавництві книги почав діяти чинник змагання та престижу, хоча грошей на цій справі заробити неможливо.

В одній з приватних розмов із професором Мислюком М.А. я запропонував взятися за роботу над довідником "Буріння свердловин". Спочатку він відмовився, переконуючи, що за це не платять, але десь через півроку він повернувся до нашої розмови і запропонував долучити до числа авторів його колишнього аспіранта Рибчича І.Й. Останній і профінансував роботу над "Довідником". З 2002 до 2006 року вийшли друком чотири томи "Довідника". Залишилося видати п'ятий проте через деякі наші розбіжності з професором Мислюком М.А. він і досі не вийшов. За участь у роботі над чотирма томами "Довідника" я отримав 3920 доларів.

У другій половині 90-х років мені вдалося підготувати у співавторстві рукопис "Англо-русской/русско-английской энциклопедии нефтегазовых технологий" та видати його в США (Даллас). Посередник заплатив за цю роботу 1200 доларів США, з яких я 800 я віддав Роману Філюсу – геологу зі Львова, який чи не найбільше долучився до перекладацької роботи над цією книгою.

Восьмого березня ми через інтернет відіслали рукопис у Даллас (США), а у травні ця книга вийшла з друку. На мою адресу видавництво "Альбіон Вудс" надіслало мені до Франківська три книги, за які митниця виставила рахунок чи не у триста доларів США. Спочатку я обурився і відмовився їх брати, навіть написав заяву, щоб книги повернули видавництву. Але через день я почав шукати виходу – зателефонував до Головного управління митниці в Києві, просив митників змилоствити-

ся. Від мене прямо вимагали хабара. Коли справа дійшла до керівника Івано-Франківської митниці, то він, глянувши на мої титули, здивовано спитав: "Як це у Вас немає грошей?". Я здвигнув плечима та сказав, що вчені звання та багатство – різні речі.

Одну книгу я віддав у нашу інститутську бібліотеку, другу – вислав у Краснодар А.І. Булатову, а третю залишив собі. Потім "пішли" інші книги під мою редакцією за сприяння Булатова. У видавництві "Недра" (Москва) вийшов довідник "Освоение скважин" потім, за сприяння С.І.Іванова, двотомник "Заканчивание скважин". У Краснодарі у авторській співдружності з Булатовим за моєї участі вийшло друком сім книг :чотири з гідророзриву пластів, дві з хімічного впливу на привибійну зону пласта, одна – про фізичний вплив на цю зону.

Із розривом в один місяць (грудень 2005 – січень 2006) у Львові вийшов з друку двотомник "Інтенсифікація припливу вуглеводнів до свердловини" (Д. Качмар, В. Світлицький, Б. Синюк і я).

Уже в грудні 2007 року опубліковано довідник "Освоєння свердловин" у співавторстві з Я.С. Яремійчуком. Справді, я уже і не можу збагнути, як це все виходило в мене у часі.

Десь у 1999 році я прийшов на прийом до проректора з наукової роботи В.І Векерика (я дарував йому всі свої книги, тож він знав, скільки їх я написав) і я попросив, щоб мені зменшили річне навчальне навантаження хоча би на 300 годин (з 1000 до 700). Він довго мовчав, а тоді сказав: "А хто Вас примушує працювати над книгами?". А і справді, мене ніхто ніколи до цього не примушував. Відтак Векерик додав: "Ви любите писати книги, то й пишете їх".

Тоді це зранило мене до глибини душі, бо книги навіть дуже потрібні і студентам, і викладачам, і дипломованим спеціалістам. Я ж вважав, що це мій обов'язок передати свої знання молодому поколінню, а отримані відповіді свідчили, що керівництву Університету байдуже і до моєї праці, і до потреб спеціалістів. Бюрократ робить лише те, що йому вкаже "Начальник". А мені на мою працю ніхто не вказував.

Я просив зробити презентацію моїх книг хоча б в Університеті. І цього домогтися не зміг.

Наші спеціальності наприкінці 90-х років звели до групи "Гірництво", а нашій кафедрі включили в навчальне навантаження дисципліну "Основи гірничого виробництва". Так довелося взятись за роботу над підручником з такою ж назвою. Ми з Василем Возним написали цей рукопис, а через видавництво "Українська книга" (Київ) вдалося його видати з грифом Міністерства освіти та науки. Уже не пам'ятаю, хто ж оплатив це видання. Воно вийшло накладом усього у 400 книг і швидко розійшлись по бібліотеках, серед викладачів та студентів. Через чотири роки ми перевидали цей підручник через інше видавництво і теж безкоштовно передали майже весь тираж бібліотеці нашого Університету. Тепер у Сімферополі я тримаю 60 примірників цих підручників та роздаю їх на початку семестру студентам денної та заочної форм навчання так, як це робить бібліотека.

З ініціативи Сергія Смоленського ми передали перекладений рукопис цих підручників видавництву у Ростові (Росія), і ця книга має вийти з друку десь у середині 2008 року.

На черзі видання двох великих словників – англо-українського/українсько-англійського та французько-українського / українсько-французького нафтогазових словників. Один повинен вийти у Львові (видавництво "Центр Європи"), а інший у Києві (видавництво "Інтерпрес Лтд."). Базою цих обох словників є виданий "Українською Книгою" у 1998 році "Англо-український нафтогазовий словник". Щоправда, авторський колектив розширено, бо одному виконати цю роботу було б неможливо.

Як це не видається дивним, але кошти для видання першого з цих словників надійшли з Росії. Проте це – довга і повчальна історія, яку колись розкажу або опишу більш детально. У будь-якому випадку англо-українські та французько-українські професійні словники є і будуть нашим внеском в українську культуру.

Сьогодні вже ніхто не зможе сказати, що Україна не має своєї фахової технічної термінології у нафтогазовій справі. Ймовірно я сам писати книг більше не буду. Бо як писав мені із Сан – Франциско професор Черняк В. П.: "Романе! Всіх книг не напишеш", і не треба цього робити. Підрастає нове покоління українців, для яких було б дивним не мати своєї технічної термінології. У 2000 році з моєї ініціативи Івано-Франківське відділення Наукового Товариства ім. Шевченка видала каталог книг під назвою "Друковане слово Прикарпаття" за період 1990 – 2000 рр. У цьому каталозі майже півтора тисячі назв книг, написаних авторами, що постійно проживають на Івано-Франківщині. Це вразило і всіх нас, бо уявити собі щось подібне у радянські часи було б неможливо.

У передмові до цієї книги я написав таке.

Перше десятиліття нашої держави відзначається своїми здобутками та втратами, проте кожен прожитий нами рік вказує на те, що існування власної держави уможливило зробити те, чого годі було сподіватись в минулі бездержавні часи.

З ініціативи Івано-Франківського осередку Наукового товариства ім. Шевченка та за участі Івано-Франківської обласної наукової бібліотеки імені І.Франка підготовлено покажчик книг, написаних авторами, що постійно проживають і працюють на Прикарпатті. Приступаючи до цієї роботи, важко було б уявити собі, що тут за останні 10 років видано українською мовою 1300 книг. Це в десятки разів перевищує аналогічну кількість видань за попередні десятиліття. Йдеться про книги філософського, історичного, політологічного, економічного, релігієзнавчого змісту, книги з фундаментальних, природничих та прикладних наук: фізики, математики, хімії, медицини, педагогіки, різних галузей народного господарства. Вчені, педагоги плідно працюють над створенням нових підручників, довідників, багатомовних словників, що є надзвичайно важливим, адже нові підручники нарешті друкуються українською мовою, несуть читачеві найновішу інформацію. Сьогодні оновлення знань відбувається так стрімко, що, наприклад, у США з університетських бібліотек безжально вилучають навчальну літературу, дволітньої дав-

нини. Перехід на модульну систему освіти, скорочення аудиторного навантаження на викладача та студента просто неможливе без постійного оновлення навчальної літератури.

Представники українського духовенства різних конфесій, які очікуються багатьма віруючими у нашій області, теж видали значну кількість книг, які знаходять свого вдячного читача.

Спостерігається великий творчий злет письменників, поетів обласної організації Національної спілки письменників України.

За браком місця в каталозі поводяться лише назви книг, без анотацій.

У залежності від можливостей авторів та видавців книги видаються великими або малими тиражами в друкарнях Івано-Франківська, Києва, Львова, Коломиї, Снятина, Надвірної, Болехова тощо на різні кошти; бюджетні, спонсорські, а деякі – власним коштом авторів.

Особливої подяки заслуговує допомога спонсорів: вони є важливими учасниками цього видавничого процесу. Їхні імена теж увійдуть до української історії, бо без їхньої допомоги більшість книг нинішнього десятиліття просто не була б опублікована. Сьогодні видати українську книгу дуже складно. Наша рідна держава ніяк не спроможеться прийняти закони, які б робили українську книгу конкурентноспроможною (хоча б порівняно з Російською), а податкова політика України сьогодні руйнує українське книговидавництво.

Ліна Костенко у своїй відомій лекції для студентів Києво-Могилянської академії справедливо сказала, що про націю і народ у світі судять з їхнього внеску у світову науку і культуру.

Книги, які ми презентуємо у бібліографічному покажчику, відображають працю сучасної української інтелігенції, спрямовану на подолання давньої та нової русифікації України. Ці книги є нашим внеском у духовну скарбницю своєї держави.

Ми припускаємо, що не всі книги прикарпатських авторів увійшли до цього покажчика. Це сталося, насамперед, через те, що не всі видавництва і друкарні різних форм власності виконують Постанову Кабінету Міністрів України від 06.07.1992 р. за № 376 "Про впорядкування розсилки контрольних примірників творів друку" та розпорядження Івано-Франківської обласної державної адміністрації від 23.02.1996 р. за №139 "Про забезпечення обласної універсальної наукової бібліотеки ім. І.Франка обов'язковим контрольним примірником творів друку".

Минуться сьогоднішні негаразди, виросте нове, вільне від колоніального минулого, покоління громадян України, яке з вдячністю та подивом буде згадуватиме творчу працю нинішньої української інтелігенції.

Ще однією книгою, виданою в Польщі та Києві я пишаюсь. Це – "Історія видобування нафти і газу на Прикарпатті" (2002). Український розділ про буріння свердловин я писав особисто, хоча там вказано ще декілька прізвищ інженерів, що подавали мені окремі фрагменти до цього розділу книги. Для мене важливим є те, що ми згадали інженерів, які працювали в Бориславі, Долині, Надвірній, працювали по усьому Прикарпатті, вишукуючи поклади нафти і газу, втрачаючи здоров'я, іноді – життя, працюючи чесно, відважно, не гнучи шию перед тогочасними вельможами. Отака моя коротка оповідь про написані мною після 1991 року книги. Їх назбиралося аж тридцять п'ять. Я знаю, що ні один

професор в Україні, будь-якої спеціальності не долучився до написання та видавництва такої кількості книг.

Чому це мені вдалося? Можливо, одним з дуже дієвих стимулів була моя приватна розмова з моїм товаришем по "Львівській політехніці" Ігорем Еліяшевським у далекому 1985, чи 1986 роках. Зустрілися з ним влітку в Криму, в Євпаторії. Я з дружиною відпочивав у пансіонаті "Алмазний", а він лікувався після важкої автомобільної аварії у Саках. Саме тоді він показав мені свій підручник про буріння свердловин, виданий угорською мовою. Готувався, здається, переклад цієї книги і на китайську мову.

Первісна книга була видана у Москві російською мовою. Так ось тоді Ігор мені сказав, що якби йому дозволили, то він би видав цю книгу українською мовою за свій кошт. Якби дозволили. Але хто міг тоді навіть мріяти про видання професійних книг не на "общепонятном". І коли така можливість з'явилась, я взявся за рукописи книг. А ще було усвідомлення того, що у наш час відбувається швидко оновлення техніки і технології. То ж технічні книги, особливо підручники, мають швидко оновлюватись. Адже не дарма з бібліотек американських університетів безжалісно викидають підручники чи навчальні посібники, що видані більше двох років тому. Студент мусить отримувати сучасні знання, а у нас на багатьох кафедрах заняття проводять за підручниками тридцятирічної давності, виданими в Москві, і вже давно застарілими. Професор мусить працювати над рукописами нових підручників, мусить стежити за новими технологіями, мусить навчати цьому і своїх студентів. Я спостерігаю за видавничою роботою своїх колег за професією з кафедри "буріння нафтових і газових свердловин". За 17 років ця кафедра спромоглася видати аж три підручники. Лише професор Мислюк М.А. за моєї участі підготував чотири томи довідника "Буріння свердловин" (2002 – 2006 роки). а на цій кафедрі працює 32 викладачі! Тож можливості у кафедри великі, а книжкової продукції зовсім мало. Хоча викладачі кафедри отримали за цей час чимало почесних звань і нагород, проте вважають, що написання книг є другорядним: таким собі "hobby" дивакуватих професорів.

Наш заробіток за роботу над книгами є непередбачуваним і залежить від спонсора та видавництва. Іноді ця робота приносить якийсь прибуток, а деколи має чисто, такий собі, донкіхотський зміст.

У 2002–му або 2003–му роках мене відряджали до Бразилії. Узяв з собою декілька виданих перед тим своїх книг. В Університеті штату Ріо-де-Жанейро ці книги переходили із рук в руки тамтешніх професорів; а ті від здивування видавали звуки захоплення. Видання хоча б однієї подібної книги приносило професорові у Бразилії трирічну його платню. А це і так велика сума грошей. Майже так само оплачують авторів роботу над його книгами і у США, і в Аргентині, і в інших країнах світу. А у нас вони не оцінюються ніяк – ні університетом, ні державою, ні громадськістю. Як казав мені мій проректор, – "ніхто Вас не примушує працювати над книгами". Так...не примушує!! Але і не заохочує...

У мене на кафедрі на столі лежать всі 52 книги з моїм авторством співавторством, видані з далекого 1972 року. Висота цього стосу книг

сягає 1,3 метра. Напевно, з виходом останніх словників ця висота перевищить півтора метри. Разом у цих книгах понад п'ятнадцять тисяч сторінок тексту. Всі вони мною вчитані по 4 – 6 разів. Оце і є моя професорська праця над книгами.

Напевно, кожна книгу можна піддати критиці. Однак привселюдно жодного разу її не чув, хоча поза очі мені передавали, що якісь мої "приятелі" відгукуються про ці книги скептично. Критики мені і раніше, і тепер бракує. Але щось ніхто не написав критичних приміток, ані висловив свої зауважень усно. Не прийнято це у нас. Ось так, "исподтишка", вкусити можна, а сказати відверто – ні.

Ще однією роботою над книгами інших авторів є моє рецензування. Десь ці книги зберігаються у мене на полицях Івано-Франківська та Сімферополя. Цих книг уже назбиралось близько двадцяти. Це книги професорів Бойка В.С., Білецького В.С. Войтенка В.С. Світлицького В.М., Діяка І.В, Шевченка І.М., Горського В.Ф., та інших.

Я підрахував, що наша Університетська бібліотека отримала від мене моїх книг на суму понад 100 тисяч гривень. Я їх передавав безкоштовно, хоча про це нікому досі ще не казав.

Написані та видані книги уже стали історією. Сім років тому, у грудні 2001 року в газеті "Студент Прикарпаття" було опубліковано мою статтю про те, як пишуться та видаються технічні книги українською мовою. Подаю її нижче у такому вигляді, якою вона була тоді видрукована з підзаголовком "Час іде – проблема залишається".

Час іде – проблема залишається

В умовах незалежної України перед викладачами університету стало завдання написання та видання підручників українською мовою. А це величезна відповідальність не лише перед сьогоdnішнім поколінням студентів, а й відповідальність за нашу культуру в найближчому майбутньому. Бо культура народу базується не лише на художній літературі (прозі чи поезії), філософських та публіцистичних творах, а й рівнозначно на володінні та застосуванні в щоденному вжитку різноманітної технічної лексики. Адже не часто ми чуємо виступи наших вчених – математиків, фізиків, спеціалістів різних фахів – українською мовою, а багато з них говорять про відсутність у ній усталених термінів.

Можна шукати різних причин цьому – те, що більшість докторів та кандидатів наук писали і захищали свої дисертації виключно російською мовою; що написані ними книги та наукові статті (монографії, підручники, посібники, довідники тощо) теж виходили в світ російською. Врешті-решт, російська мова стала для багатьох вчених мовою спілкування між колегами колишнього СРСР. Або те, що знання європейських мов було для нас чимось екзотичним, бо спілкування із вченими будь-якою європейською мовою було проблематичним. Лише виключні обставини дозволяли таке спілкування. І сьогодні багатьох наших докторів наук, професорів старшого покоління серйозно не сприймають в західному світі, бо, окрім російської, більшість із нас не володіє іншими мовами. Звідси і проблеми участі в міжнародних конференціях, симпозіумах, бо не будеш за кожним вченим закріплювати ще й перекладача. При цьому, це є найбільш характерним для українських вчених. Бо вче-

ні із Болгарії, Угорщини, В'єтнаму, Польщі чи Китаю вільно послуговуються, наприклад, англійською мовою.

Повертаючись до підготовки нових підручників українською мовою, треба взяти до уваги і таке. Нові підручники повинні нести і нові знання для студентів. Вони повинні, як у США, безперервно оновлюватися. Та про це нам доводиться поки що лише мріяти. Чому так? Цьому є кілька причин. Вища школа успадкувала від радянських часів і методику викладання, і навчальне навантаження на одного викладача (лекційні, практичні та лабораторні заняття), які, наприклад, в Івано-Франківському державному (тепер національному, – **ред.**) технічному університеті нафти і газу сягають від 1000 до 1200 годин на рік. До речі, в університетах західних країн річне навантаження професора становить 96 годин, що більше, ніж в десять разів є меншим від нашого. До цього долучилося і те, що на видання підручників, навчальних посібників чи монографій грошей в університеті немає, тож написання підручників професорами ВНЗ ніяк не стимулюється. Хоча за останні роки видано понад двадцять підручників та навчальних посібників, але із 40 докторів наук, професорів авторами їх є лише 10 – М.І. Куровець, Н.Н. Гунька, Є.І. Крижанівський, В.І. Векерик, В.М. Глоба, О.М. Адаменко, Г.І. Рудько, В.С. Бойко, Р.М. Кондрат, Р.С. Яремійчук. Із 40 кафедр лише 10 випустили нову навчальну літературу. Одних відлякує важкий шлях написання та видання літератури; інших – труднощі із пошуком спонсорів, які б могли видати літературу; третіх – необхідність, крім підготовки рукопису, взяти на себе обов'язки технічного редактора та коректора. А тут ще додаються проблеми термінології, лексики, різночитання текстів тощо.

Я маю певний досвід у цій роботі. До 1991 року написав та видав 13 монографій в Москві, одну в Києві і одну у Львові. Це була наукова література, написана виключно російською мовою. Із 1994 року до сьогодні мною особисто та в співавторстві написано і видано українською мовою 9 книг (два підручники, два довідники, два навчальні посібники, одна монографія, два конспекти лекцій). У 1993 році розпочалася робота (разом із доцентом В.Р. Возним) над рукописом навчального посібника "Освоєння та дослідження свердловин".

У 1994 році ця робота обсягом 450 стор. побачила світ. При її написанні нам довелося взяти на себе пошуки всього – паперу, можливостей комп'ютерного набору, підготовки графіки, редагування та коректури. Кошти на видання були буквально випрошені у виробничих організаціях. Це була перша велика навчальна література в нафтогазовій промисловості, що вийшла українською мовою.

Паралельно під редакцію д. т. н. професорів В.С.Бойка, Р.М.Кондрата та Р.С.Яремійчука почалася робота над створенням "Довідника з нафтогазової справи". В роботі над ним взяли участь 37 спеціалістів із Івано-Франківська, Львова та Києва. Вийшла в світ практично енциклопедія нафтової справи. Лише безкорисливий ентузіазм людей, допомога нафтовиків та газовиків сприяли завершенню цієї роботи в гранично короткі терміни.

Майже одночасно в 1995 – 1996 рр. з'явилися підручники та навчальні посібники М.І.Куровця, Н.Н.Гуньки, Є.І.Крижанівського,

Р.С.Яремійчука, В.С.Бойка, пізніше – В.М.Глоби, О.М.Адаменка та Г.І.Рудька.

Поряд із виданням підручників в університеті виходять мої 10 конспектів лекцій із різних фахових курсів. Окремі з них можуть стати прообразом підручників чи навчальних посібників.

Безперечно, видання в університеті 20 книг навчальної літератури з необхідних 220 ще не робить погоди. Але однозначно можна стверджувати, що термінологічні означення, попри деяку їх відмінність, вже ввійшли в науково-технічну літературу в нафтовій і газовій промисловості України.

У 1998 році завершилася робота над англо-українським нафтогазовим словником (автори – Р.С. Яремійчук, Л.М. Середницький та З.П. Осінчук), який містить 45 тисяч слів та термінів англійською мовою і близько 100 тисяч українських слів – синонімів.

Попри необхідність такого словника для практичного користування ним інженерами, студентами, аспірантами, викладачами та перекладачами, він несе в собі і велику українську термінологічну функцію. Хоча, на наш погляд, ряд термінів ще не є до кінця виваженими. Адже в російську нафтогазову літературу ввійшло багато американських сленгів, а пізніше цими сленгами почали користуватися і українські спеціалісти без належного обґрунтування.

То що ж робити викладачам та вченим – чекати на те, що з'явиться стандарт на всі означення? Якщо так, то не скоро вийдуть підручники для вищої школи українською мовою. Якщо ж не чекати, то треба готувати та видавати навчальну літературу, беручи на себе всю відповідальність (і наступну критику) за допущені мовні помилки.

Думаю, що наступить час, коли і філологи зможуть підключитися до роботи над українською технічною літературою. Але це ще попереду. Легше зробити термінологічний аналіз текстів виданих книг, а на його основі узаконити правильну термінологію, ніж спочатку її запропонувати, а потім вживати.

Як перекласти українською мовою словосполучення "холостий хід" або означення "башмак обсадної колони чи насосно-компресорних труб", "шарошкове долото"? Вживати термін "гирло свердловин" чи "устя свердловин"? Таких прикладів багато. Ми ввели поняття "марнохід" замість "холостий хід", вживаємо термін "гирло свердловини", а замість "шарошкове долото" – "кулястикове долото" та ін. Наша мова настільки багата, що можна спокійно уникнути вживання запозичених через російську мову американських сленгів.

Як все ж – таки зробити, щоб професор чи доцент був зацікавлений і мав змогу працювати над підручниками та навчальними посібниками? На мою думку, тут своє слово повинен сказати ректорат. По-перше, в кожному університеті треба мати програму підготовки та видання навчальної літератури. Для тих, хто працює над створенням підручників, слід відчутно зменшити навчальне навантаження (30–50 відсотків на час роботи над підручником). Але не за рахунок перерозподілу навантаження на конкретній кафедрі, а за рахунок створення запасу в цілому по університету. І, безперечно, ректорат повинен винаходити кошти на видання навчальної літератури.

Сьогодні можна видавати підручники невеликим тиражем на різорафах, уникаючи великих витрат. Але при цьому хтось повинен професійно редагувати посібники. Тому при університетах, які беруться за видання фахової літератури, мають бути професійні технічні редактори.

Кілька слів про підготовку та видання довідників із певних галузей промисловості. Більшість спеціалістів вихована на знаннях, отриманих за часів Радянського Союзу. Тому і керівники промисловості, і рядові інженерно-технічні працівники послуговуються методиками розрахунку, стандартами (ГОСТами), знають обладнання та інструменти, які випускалися в колишньому Радянському Союзі. Не секрет, що розвиток промисловості, попри спільні загальні тенденції в світі, йшов паралельними шляхами. Тому існують відмінності між конструкціями різних типів обладнань, в технологіях, нормативах, методах розрахунків, стандартах. Ці відмінності сьогодні перешкоджають нашим спеціалістам знаходити порозуміння із спеціалістами західних країн, де стандартизація та уніфікація обладнання досягала найвищого рівня. Тому нові довідники обов'язково повинні містити інформативний матеріал двох типів – свій, український, та західний.

А це вимагає від створювачів такого довідника великої праці. Та й хто оплатить цю працю, коли відомо, що ні в минулому, ні тим більше сьогодні ще жоден наш вчений не заробив собі на прожиття працею над книгами. Проте відомо, що підготовка та видання підручників у США забезпечує вченому оплату трьох наступних років його життя. Чи ми цього дочекаємося?

Ще одне інтерв'ю, опубліковане газетою "Галичина", подаю нижче.

Роман Яремійчук "Українська енциклопедія нафтогазової справи буде!"

У видавництві Львівського університету ім. Івана Франка вперше в Україні і в цілому світі видано українською мовою підручник нафтогазового профілю під назвою "Освоєння та дослідження свердловин". Автори – професор Івано-Франківського технічного університету нафти і газу Роман ЯРЕМІЙЧУК та Василь ВОЗНИЙ.

Наш кореспондент зустрівся з професором

Р.Яремійчуком і взяв у нього інтерв'ю.

- Пане Яремійчук, на підручнику є посвята: "Світлій пам'яті видатних вчених Емануїла Богдановича Чекалюка та Миколи Степановича Тимофєєва". Чому саме їм присвячено цей перший український підручник?

- Емануїл Чекалюк – це людина космічного розуму, одна із видатних постатей української науки і, якби його біографія була більш сприятливою, то, мабуть, він був би лауреатом Нобелівської премії, бо його праці – це згусток надзвичайно великої науки. І коли до нас приїздять відомі американські фахівці, то вони більше знають про Чекалюка, ніж наші українські інженери. Мені хотілося б, щоб студенти, які будуть вивчати нафтогазову справу, якомога більше знали про і цю людину. А в цілому, це була проста, доступна і привітна людина. Його девізом було: "Хлопці, працюйте, бо деградуєте".

Що ж до Миколи Тимофєєва, то це видатний російський вчений. Він був керівником моєї кандидатської роботи. Тимофєєв багато зробив для нафтогазової науки і його праці теж високо цінуються у всьому світі. Він з особливою теплотою і любов'ю ставився до України і українців. В аспірантурі більшість його аспіратів були українцями, в тому числі і я. І мені хотілося, щоб його тепле, добре ставлення до українців залишилося в пам'яті прийдешніх поколінь. Тому така посвята.

- Яке значення підручника для підготовки вітчизняних фахівців?

- По-перше, підручник написано українською мовою. І коли я його писав, то не знав, що таке простуда, грип, кашель; ніяка хвороба чи втома мене не брала – так мені хотілося, щоб Україна швидше отримала свій перший нафтогазовий підручник.

Освоєння та дослідження свердловин – це одна з найважливіших гілок нафтогазової науки. Тому що буровики бурять свердловини, експлуатаційники розробляють родовища, а процес переходу від буріння до розробки – це освоєння свердловини. І якщо ми при цьому отримуємо максимум віддачі нафтового пласта, то тим самим робимо велику справу.

В цьому підручнику вдалося зібрати весь досвід світової практики – і Європи, і Америки. Тобто подаємо згусток знань, які, віриться, будуть надбанням не лише студентів, а й інженерів.

З іншого боку, він важливий ще й тим, що ми вперше ввели українську нафтогазову термінологію. Шляхом використання три-чотири мірного словникового тлумачення (україно-російсько-англійсько-німецького перекладів) ми ввели багато нових слів. Можливо нас критикуватимуть за ці неологізми, але ми знаємо, що в цій книзі вперше повноцінно і повнокровно вжито українську мову в нафтогазовій термінології.

Разом із паном Возним, моїм колишнім аспірантом, ми повністю взяли на себе тягар відповідальності за мову.

- А над чим зараз працюєте?

- За останніх два роки спільно з професорами нашого університету В.С. Бойком і Р.М. Кондратом ми зібрали колектив авторів (близько 40 чоловік) і завершили роботу над довідником з нафтогазової справи. Обсяг цього довідника – 1200 сторінок, він уже пройшов редакторську правку, і нам залишається знайти спонсорів, які посприяли б його публікації. По суті – це українська енциклопедія з нафтогазової справи. Там є відомості про геологію взагалі і про геологію України, геофізику і її методи, буріння свердловин, розробку нафтових і газових родовищ, техніку видобутку, транспорт, екологію і т. ін. Ця книга буде потрібна кожному інженерові. Такого видання не було і в колишньому Радянському Союзі.

По-друге, поряд з підручником з освоєння я взявся за створення практикуму, задачника. Сформульовано понад 300 задач, і я хочу весь технологічний курс перевести на мову алгоритму, на мову формул з тим, щоб і студент, і інженер будь-який процес, що виникає в ході осво-

ення свердловин, міг точно розраховувати і уникати можливих помилок, які можуть призвести до аварії чи втрати продуктивності.

І ще одне. Вже декілька років я працюю над книгою, яка не має прямого відношення до техніки. Йдеться про розмірковування інженера. Тобто роблю спробу на власному досвіді простежити шлях отримання об'ємних, я сказав би, космічних знань, де і роль поведінки й особистості інженера є важливими факторами передачі набутих знань новим поколінням.

Мрію також написати декілька підручників з питань буріння в умовах моря. Це нова галузь для України, де ми ще не маємо своїх фахівців і їх готуватиме наш університет. І кожну книгу я хочу присвятити тим фахівцям, які вагомо прислужились українській науці і були яскравими постатями. Приміром, Петро Шинкарик, Анатолій Мельничук, Борислав Криха та багато інших. Тільки на відстані часу приходимо до розуміння, що ці люди володіли надзвичайним розумом і впливом.

Розмову вів Микола Симчич

І ще одне інтерв'ю з приводу роботи над технічними книгами.

Роман Яремійчук "Після нас не скоро хтось візьметься за таку справу"

Інформаційним приводом до підготовки цієї публікації послужив той факт, що впродовж останніх років побачила світ у різних видавництвах ціла низка словників, довідників, підручників та іншої спеціалізованої літератури з нафтогазової справи. Авторами цих книг є відомі вітчизняні вчені. На чільному місці серед них – завідувач кафедри морських нафтогазових споруд Івано-Франківського державного технічного університету нафти і газу, віце-президент Української нафтогазової академії доктор технічних наук професор Роман Яремійчук. Отже, до нього ми й звернулися з проханням розповісти докладніше про ці унікальні наукові праці.

- Скажімо, таке фундаментальне видання, як "Англо-український нафтогазовий словник", – підкреслив Роман Семенович, – це найбільший словник з вітчизняних спеціалізованих видань. Він містить 45 тисяч англійських слів та термінів і понад сто тисяч українських відповідників. Навіть у Росії такої ж за обсягом роботи немає. Словник охоплює всі сфери нафтогазової індустрії; геологію, буріння свердловин, розробку родовищ, транспорт, добування сировини і її зберігання, в тому числі й підземне, морський нафтогазовидобуток, а також певну частину нафтохімічної термінології. В Україні це перший словник такого масштабу і я думаю, що після нас не скоро хтось візьметься за таку справу.

Ще однією фундаментальною працею є "Довідник з нафтогазової справи" під редакцією професорів нашого університету Василя Бойка, Романа Кондрата і моєю. Цьому виданню немає аналогів не тільки в Україні чи Росії, але й у США. Такого типу довідник майже незамінний для інженера, що працює в нафтогазовій індустрії, оскільки в ньому подається повна інформація про техніку і технології, які використовуються під час добування нафти і газу.

Щоб його створити, ми залучили до роботи чимало провідних фахівців. Книгу було видруковано швидкими темпами у Львівському видав-

ництві "Місіонер". Так само швидко довідник розійшовся по Україні, і тепер ніхто з вітчизняних спеціалістів не може сказати, що в нас немає україномовного довідника нафтогазової термінології і цим виправдовувати своє необґрунтоване вживання російської мови як у звичайному спілкуванні, так і в наукових працях.

- **Схоже, росіяни, попри все їхнє вельми ревниве ставлення до питань першості в чомусь погоджуються з тим, що таки відстають від Вас і Ваших колег у підготовці й виданні спеціальної літератури. Свідченням того – російські переклади ваших праць.**

- Ще коли в 1994 році ми з доцентом нашого університету Василем Возним видали перший підручник українською мовою для студентів під назвою "Освоєння та дослідження свердловин", який розійшовся також в Аргентині та Росії, хтось із моїх московських колег якось зауважив, мовляв, даремно ми видали таку роботу українською мовою, адже через це в неї буде мало читачів. Я ж відповів, що коли книга вартісна, її передрукують будь-якою іншою мовою. Так і сталося. Ще перед виходом у світ цього видання в Росії розійшовся також "Практикум з освоєння свердловин", написаний мною разом із науковим співробітником Центральної науково-дослідної лабораторії АТ "Укрнафта" кандидатом технічних наук Юрієм Качмарем. А торік до нас надійшла пропозиція з Росії про переклад цих двох книжечок.

- **Знаємо, що найновішою і особисто Вашою в цій царині є "Ілюстрована англо-російська і російсько-англійська енциклопедія морських технологій у нафтогазовій промисловості", що вийшла друком з Вашою передмовою у Далласі (США). Яка історія цього видання?**

- За ініціативою тодішнього посла України в США Юрія Щербака американське видавництво "Альбіон-Вудс" запропонувало спершу видати під спільним фінансуванням п'ять англо-українських нафтогазових енциклопедій. Та в нашій країні не знайшлося коштів для цього. Тоді вони запропонували таку співпрацю росіянам, і ті погодились. Чому ж я виявився автором цього видання? Бо перед тим у зв'язку з розгортанням кафедри морських нафтогазових споруд, що є порівняно новим структурним підрозділом ІФДТУНГУ, ми видали під грифом Міносвіти України чотири підручники з морської нафтогазової справи. Вони й послужили базою для створення енциклопедії.

Великий за обсягом матеріал надали мені також заокеанські колеги, і моє завдання полягало в опрацюванні й упорядкуванні цього всього, перекладу на російську та англійську мови, полягало й у тому, аби звести до мінімуму численні несумісності між українською та американською термінологіями.

- **Бачимо, що кожна з книг, про які ведемо мову, має свою присвяту.**

- Так, прагнемо не тільки видати ту чи іншу працю, але й закарбувати на її сторінках пам'ять про видатних спеціалістів галузі. В основному це вітчизняні вчені та інженери.

- **А скільки Ви вже видали книг? Над чим працюєте нині? І коли знаходите час для цього?**

- Всього написав 27 книг, з них вісім вийшло українською мовою в 90-ті роки. Пишу переважно у вихідні, під час відпустки, в пере-

рвах між лекціями. Спеціального часу на це ніхто мені не виділяє. Нині разом з професором Михайлом Мислюком та генеральним директором дочірньої компанії "Укргазвидобування" Іллею Рибчичем працюємо над чотиритомним "Довідником з буріння свердловин". Вже готові до друку третій і четвертий томи. Довідник обіцяє стати ще однією фундаментальною працею. В ньому подається інформація буквально про все: обладнання, матеріали, інструменти, методи розрахунків, технології, нормативи і стандарти тощо. Тобто все те, що ми знаємо як зі своєї практики, так із практики західних країн. До речі, третій том присвячуємо Борисові Чайковському, котрий, як, може, дехто з читачів "Галичини" пам'ятає, колись керував трестом "Прикарпатбурнафта", а потім очолював об'єднання "Укрнафта", і колишньому керівникові Бориславського управління бурових робіт Євгенові Іваницькому. А другий – колишньому доценту нашого університету Григорію Семаку, чиєму перу належить величезний науковий доробок і чий технічні винаходи є й сьогодні актуально-цікавими.

- **Нам не вдалося навести тут назви всіх книг, які побачили світ останніми роками і над якими Ви працювали як автор чи редактор. Скажіть, чи знаходить цей труд належне визнання і в нас, а не лише за кордоном?**

- Видання таких книг дається дорогою ціною. Доводиться просити кошти на це, іноді й принижуватись. На сьогодні, наприклад, ще не оплачено половини тиражу згадуваного вище "Англо-українського нафтогазового словника", хоча гроші ще обіцяють. Та крім нестачі коштів трапляються й інші курйози, що перешкоджають нормально працювати. Свого часу в університеті викрали було кілька комп'ютерів, а серед них і той, де набирался цей словник. Довелося починати, цю роботу по-новому.

Книги, звісно, не приносять жодного прибутку. А клопоту з їх виданням більше, ніж самої творчої роботи. Скажімо, надіслали мені з Далласа чотири примірники названої ілюстрованої енциклопедії. В Україні ж чомусь ту бандероль переслали на митницю. А там мені сказали, що лише за її митний огляд маю заплатити суму, третину моєї професорської платні. Довелося звертатися безпосередньо до керівництва Державної митної служби. Дві доби згаяв, поки переконав митників, що в бандеролі не якийсь комерційний товар, а, як і було написано в квитанції, підручники для студентів. Така ж історія мала місце і з рукописом "Освоение скаважин", який треба було надіслати до Москви. В експрес-пошті заявили, що не можуть прийняти таку бандероль без візи митників. А ті твердили, що не мають права перевіряти її вміст. Три доби витратив, поки подолав цю бюрократичну перепону. Чесно кажучи, іноді стає соромно за те, що живу в країні, де чиновники напридумували стільки бар'єрів для міжнародного спілкування. Ніхто не думає, що така практика ображає мене як людину, що за великим рахунком це порушення прав особи. Словом, не про визнання доводиться говорити. Я проводжу таку інтенсивну роботу тільки тому, що це робиться на чимало років уперед, що багатьом людям ці книги стануть у великій пригоді. Бо знаю, що не тільки публіцистика, поезія чи філософські твори формують обличчя нації. Її суспільний поступ залежить і від вкладу в тех-

нічний прогрес. Без такої роботи, без видання українських підручників, спеціалізованої літератури діяльність держави буде неповноцінною.

*Взяли інтерв'ю Тетяна Данилюк і Василь Мороз
(газета "Галичина", 1999 р.)*

Практично кожна книга, що вийшла з друку після 1994 року, має свою присвяту видатним чи визначним вченим та інженерам, що працювали для нафтової справи. Серед цих прізвищ більшість українські, але є серед них і російські, азербайджанські прізвища. Я можу перелічити лише деякі з них: Тимофеев М.С., Узумов І.Г., Єременко Т.Ю., Чайковський Б.І., Іваницький Є.А., Струс Є.Є., Дітчук В.М., Андрійчук Й.С., Гаген Ю.Г., Чекалюк Е.Б., Іванюта М.М., Касіян М.С., Жданков В.Ф., Садівський, Р.Ю., Горєв С.М. і багато інших. Це наш обов'язок зберегти для прийдешніх поколінь прізвища тих людей, що працювали, згорали на дуже важкій, і фізично, і морально роботі.

MY BOOKS

R.S.Yaremijchuk

*Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas;
15, Karpatska Str., Ivano-Frankivsk, Ukraine, 76019
e-mail: public@nung.edu.ua*

In the article an author tells about the prosecution of the monographs devoted different by the branches of Oil and Gas business, by textbooks which absorbed experience of world Oil and Gas science, by dictionaries, which assert Ukrainian technical terminology.

Keywords: *monograph, textbook, dictionary, Oil and Gas business, technical terminology*